

OGÓLNOPOLSKA SESJA ARCHEOLOGICZNA W CZĘSTOCHOWIE POŚWIĘCONA PRADZIEJOM GÓRNEGO ŚLĄSKA

W dniu 7 grudnia 1962 r., w ramach zainaugurowanej przez Muzeum Regionalne w Częstochowie po raz pierwszy w kraju akcji pod nazwą Tydzień Muzealny, zorganizowana została przez Komisję Archeologiczną Śląskiego Instytutu Naukowego w Katowicach przy współpracy Muzeum w Częstochowie Ogólnopolska Sesja Archeologiczna poświęcona pradziejom Górnego Śląska.

Na program Sesji złożyły się następujące referaty:

1. Prof. dr Witold Hensel, Słowo wprowadzające; 2. Prof. dr Rudolf Jamka, Ogólne uwagi o pradziejach i wczesnym średniowieczu na Górnym Śląsku w świetle badań wykopaliskowych; 3. Mgr Bolesław Ginter, Schyłkowo paleolityczne pracownie krzemieniarskie w widłach Warty, Liswarty i Kocinki; 4. Dr Janusz Kozłowski, Zagadnienia chronologii relatywnej neolitu i eneolitu na Górnym Śląsku; 5. Dr Marek Gedl, Wczesny okres epoki brązu na Górnym Śląsku; 6. Mgr Elżbieta Szydłowska, Diademy i zawieszki skroniowe kultury łużyckiej; 7. Mgr Kazimierz Godłowski, Kultura przeworska na Górnym Śląsku; 8. Dr Renata Ledwos, Wczesne średniowiecze na Górnym Śląsku; 9. Mgr Włodzimierz Błaszczak, Zagadnienie rozplanowania fortyfikacji obronnych na Wyżynie Jurajskiej w świetle badań wykopaliskowych oraz informacja złożona przez Mgr. Adama Kraussa na temat Ochrona zabytków archeologicznych.

Streszczenia referatów powielono nakładem Śląskiego Instytutu Naukowego w Katowicach. Oprócz streszczeń referatów wydawnictwo zawierało sprawozdanie z działalności Komisji Archeologicznej Instytutu za lata 1958–1962 W. Błaszczyka. Ponadto w związku z Sesją, oprócz zaproszenia i plakatów, z inicjatywy Przewodniczącego PMRN w Częstochowie wydano okolicznościową okładkę zawierającą notatnik z wydrukowanym programem Sesji oraz zdjęciami projektu i stanu budowy Rezerwatu Archeologicznego w Częstochowie.

Wydano także: Biuletyn nr 32 Śląskiego Instytutu Naukowego w Katowicach — pracę zbiorową omawiającą badania wykopaliskowe na terenie województwa w r. 1959–1960 oraz wydawnictwo Muzeum Regionalnego w Częstochowie, pt. *Z pradziejów regionu częstochowskiego* — praca zbiorowa zawierająca materiały z I Konferencji Archeologicznej w Częstochowie w 1959 r. i wyniki badań w ziemi częstochowskiej.

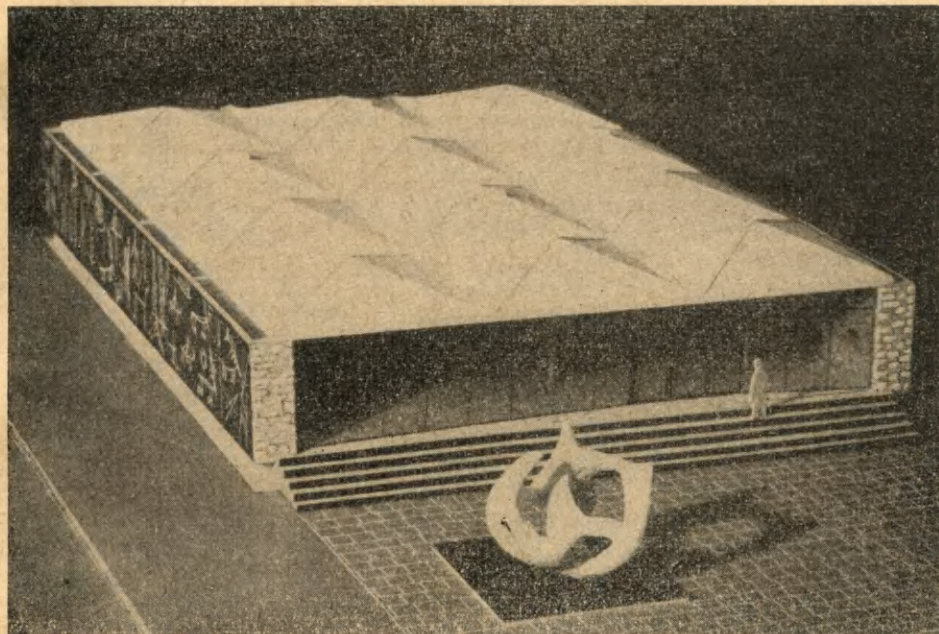
W związku z Sesją również opracowano plastyczną mapę stanowisk archeologicznych badanych przez Komisję Archeologiczną na terenie woj. katowickiego.

Uczestnicy spotkania zwiedzili także budowę Rezerwatu Archeologicznego w dzielnicy Częstochowa-Raków.

Sesji przewodniczył prof. dr Witold Hensel, dyrektor IHKM, wygłaszając również wykład pt. *Polskie badania archeologiczne w Bułgarii*. Sesję otworzył prof. dr Rudolf Jamka, przewodniczący Komisji Archeologicznej Instytutu Śląskiego.

Prof. dr W. Hensel w swoim słowie wprowadzającym podkreślił znaczenie i rozwój muzealnictwa na Śląsku, zwracając uwagę, że są one dzisiaj tak rozbudowane, iż mogą samodzielnie przystępować do organizowania badań i podsumowywać ich wyniki na organizowanych sesjach o dowolnej tematyce w przeciwieństwie do dawnych okresów, kiedy to z podobną inicjatywą występowały wyłącznie placówki

o charakterze naukowym. Podkreślił również, że obecnie w muzeach, obok pracy oświatowej, dużo się publikuje. Jako przykład podał Muzeum w Częstochowie, które obecnie ma już przygotowane materiały do dwóch tomów Wydawnictwa Muzealnego. Mówca zwrócił uwagę, że obok referowania wyników badań prowadzonych na Górnym Śląsku konieczne jest przedyskutowanie, w jaki sposób i w jakim stopniu badania na Śląsku wiążą się z problematyką ogólną. Uważa on, że badań nie można prowadzić wycinkowo, a jedynie w ramach szerszych zagadnień europejskich.

Ryc. 1. Częstochowa-Raków. Makieta pawilonu archeologicznego nad cmentarzyskiem kultury łużyckiej

Fot. Z. Baruch

Prezes Oddziału Polskiego Towarzystwa Archeologicznego w Częstochowie, mec. Miron Kołakowski, podkreślił duże zainteresowanie archeologią wśród miejscowego społeczeństwa. Na wniosek przewodniczącego obrad zebrani uczcili minutą ciszy zasłużonego archeologa CSRR doc. dr. Jaroslava Böhma, o śmierci którego wiadomość dotarła na Zjazd.

T. Żurowski mówił, na marginesie referatu B. Gintera, że w Europie nie ma starszych kopalń niż neolityczne. Dopokąd nie odkryje się starych zrębów górniczych, nie można mówić o ich istnieniu tylko na podstawie materiałów pracownianych. W pracowniach badanych przez mgr. Gintera jest mało materiału krzemienego w porównaniu z pracowniami nadkopalnianymi w Krzemionkach Opatowskich. Sugeruje, że nad Wartą mogły być jedynie pierwociny górnictwa w postaci zbierania okruchów krzemienia lub wydłubywania go z urwisk. Wspomina o neolitycznych kopalniach krzemienia w okolicach Równego, gdzie zostały odkryte wyrobiska górniczego typu szybikowego. Na zakończenie głosu w dyskusji stawia wniosek o powołanie oddzielnego konserwatora archeologicznego na województwo katowickie.

B. Guerquin wykazał, że współpraca archeologa z architektem daje pozytywne i dobre wyniki. Następnie omówił pewne trudności terminologiczne powstające w trakcie badań archeologicznych na obiektach murowanych. Ma odmienne koncepcje odnośnie do wieku zamku w Będzinie, który datuje na XIV w. na podstawie analogii dobrze datowanego zamku w Iłży. Zwrócił uwagę na to, że liczne resztki budowli obronnych z terenu Jury pochodzą z czasów Kazimierza Wielkiego, że pierwotnie stanowiły one cały system obronny, który następnie nie był potrzebny za czasów Jagiełły.

Z. Pyzik uważa, że Kozłowski niewłaściwie i błędnie określił chronologię kultury pucharów lejowatych na Górnym Śląsku.

J. Szydłowski wyjaśnia, że nie można mówić o wczesnośredniowiecznej eksploatacji ołowiu i srebra w Chorzowie. Eksploatowano te kruszce raczej bliżej Bytomia.

B. Gediga omawia sprawę grupy ocickiej i zastanawia się, czy utrzymywać w dalszym ciągu termin ocicka, czy mówić wprost o kulturze morawskiej nie-malowanej, i zastanawia się, czy nowo wyróżnione materiały określić mianem kultury czy tylko grupy. Zwraca uwagę on także, aby nie ograniczać się jedynie do funkcji ozdób w grobach, ale także wskazywać różnice pomiędzy ozdobami kobiecymi a męskimi.

J. Kozłowski w odpowiedzi wskazał na datowanie kultury pucharów lejowatych metodą C_{14} i na współwystępowanie kultur neolitycznych.

B. Ginter zwraca uwagę, że istnieją także niewielkie pracownie krzemieniarskie w osadach, nawet w obrębie domostwa. O kopalni można mówić także w wypadku kopalni odkrywkowej.

Kapica mówił o znaczeniu badań antropologicznych w badaniach archeologicznych, nawet w odniesieniu do grobów ciała palnych, oraz o składzie cech antropologicznych u ludów kultur neolitycznych.

W. Hensel wyjaśnia, że współpraca antropologii z archeologią istnieje od dawna (np. w PMA w Warszawie pracuje antropolog). Wskazał on także potrzebę podziału urzędu konserwatorskiego w województwach krakowskim i katowickim na dwa oddzielne urzędy i obiecał poparcie tego projektu. Prof. Hensel podsumowując dyskusję wspominał o konieczności badań mikroregionów na Górnym Śląsku i gdzie indziej, jak i o znaczeniu elementów huńskich. Przymuszczałnie część Polski była pod panowaniem Hunów.

Na wniosek dr. Stanisława Buratyńskiego podziękowano Przewodniczącemu Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Częstochowie za pomoc i finansowe poparcie budowy rezerwatu na Rakowie i innych akcji kulturalnych.

Włodzimierz Błaszczyk

